

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

Överklagande av hovrättsdom – vållande till annans död, grovt brott

Klagande

Riksåklagaren

Motpart

RC

Offentlig försvarare:

Advokat CW

Målsägande

AH

NK

Målsägandebiträde för båda:

Jur kand TA

Saken

Vållande till annans död, grovt brott, m.m.

Beslut

Göta hovrätts dom den 7 oktober 2011 i mål nr B 2298-11

Yrkande

Jag yrkar att Högsta domstolen dömer RC till ett längre fängelsestraff än det av hovrätten bestämda.

Bakgrund

Åtalet

RC åtalades för tillgrepp av fortskaffningsmedel alternativt olovligt brukande, grovt rattfylleri, olovlig körning (grovt brott), grov vårdslöshet i trafik, vållande till annans död (grovt brott) och narkotikabrott (ringa brott).

Enligt åtalet för vållande till annans död (grovt brott), grovt rattfylleri samt grov vårdslöshet i trafik hade RC fört personbil på Järnvägsgatan, Västra Storgatan och Östra Storgatan i Rydaholm, Värnamo kommun, efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker i sådan mängd att alkoholkoncentrationen i hans blod under eller efter färd uppgått till 2,50 promille. Han framförde fordonet i en avsevärt högre hastighet än den tillåtna och delvis på trottoaren trots att det förekommit andra trafikanter, såväl personbilar som fotgängare. På Storgatan körde RC på MK, som var drygt ett och ett halvt år gammal, och förorsakade därigenom hennes död.

Tingsrättens dom

Tingsrätten dömde RC för olovligt brukande, grovt rattfylleri, olovlig körning (grovt brott), grov vårdslöshet i trafik, vållande till annans död (grovt brott) och narkotikabrott (ringa brott). Påföljden bestämdes till fängelse i två år och fyra månader.

Tingsrätten uttalade i påföljdsdelen bl.a. följande.

Enligt praxis avseende de bestämmelser som gällde före den 1 juli 2010 låg straffnivån vid vållande till annans död, grovt brott, i kombination med rattfylleri på fängelse i omkring ett och år och sex månader eller något högre (se prop. 2009/10:147 s. 25, jfr NJA 2005 s. 674). RC har i förevarande fall gjort sig skyldig till ett medvetet risktagande av allvarligt slag och en vårdslöshet som är mycket allvarlig, då han kraftigt berusad inom tätbebyggt område – där andra människor regelmässigt uppehåller sig – kört bil i en mycket hög hastighet och delvis på en trottoar. Tingsrätten anser därför att straffvärdet för det brott som RC gjort sig skyldig till enligt äldre bestämmelser skulle vara något högre än fängelse ett år och sex månader.

I förarbetena till lagändringen den 1 juli 2010 anges att höjningen av minimi-straffet för vållande till annans död, grovt brott, ”innebär som utgångspunkt att straffvärdet ska bestämmas till ett år i de fall där straffvärdet enligt nuvarande praxis anses vara sex månader och till högre straffvärde i fall som i dag ligger på en högre nivå”. Det anges också när vållandebrottet begåtts i samband med ett allvarligt våldsbrott påverkas straffvärdet också av den föreslagna generella straffhöjningen för våldsbrott och att om vållandebrottet begåtts i kombination med grov misshandel som inte är synnerligen grov och straffvärdet enligt dagens regler ligger på tre år, kan straffvärdet framöver bestämmas till ”uppemot fyra år” (prop. 2009/10:147 s. 25).

Enligt tingsrättens bedömning innebär straffskärpningen den 1 juli 2010, om straffvärdet vid vållande till annans död, grovt brott, i kombination med grovt rattfylleri, enligt äldre bestämmelser uppgick till cirka ett år och ett halvt år, en

höjning av straffvärdet med åtta-nio månader. Tingsrätten bestämmer därför påföljden för RC till fängelse två år och fyra månader.

Hovrättens dom

Sedan såväl åklagaren som RC hade överklagat tingsrättens dom i påföljdsdelen ändrade hovrätten domen på så sätt att påföljden bestämdes till fängelse i två år och sex månader.

Hovrätten uttalade bl.a. följande.

För vållande till annans död, grovt brott – som är det grövsta brottet som RC döms för – är föreskrivet fängelse minst ett år och högst sex år. Hovrätten konstaterar att RCs bilfärd slutade med en olycka av allra allvarligaste slag, MK:s död. Det har emellertid inte kommit fram något som bevisar att RC under körningen har varit i det närmaste helt likgiltig inför att något sådant faktiskt skulle inträffa. Det innebär att domstolen inte ska döma ut ett fängelsestraff enligt den högre delen av straffskalan (jfr lagförarbetena i prop. 1993/94:44 s. 49 och Högsta domstolens dom i rättsfallet NJA 2005 s. 674). I den senaste lagändringen, den 1 juli 2010, höjdes brottets straffminimum från fängelse sex månader till fängelse ett år som tingsrätten har redogjort för i sin dom. Det som angetts i samband med den lagstiftningen leder enligt hovrättens mening alltså inte heller till någon annan bedömning (jfr prop. 2009/10:147 s. 23 ff.).

Hovrätten delar tingsrättens slutsats när det gäller frågan om hur långt fängelsestraff som RC borde dömas till enligt nu gällande bestämmelser för att han – i kombination med grovt rattfylleri – har förorsakat MK:s död enligt åtalet för vållande till annans död, nämligen fängelse i drygt två år. Hovrätten fäster emellertid något större avseende än vad tingsrätten synes ha gjort vid att RC även har gjort sig skyldig till grov vårdslöshet i trafik under sin färd på olika gator i Rydaholm (åtalspunkt 2). Vid en bedömning av det samlade straffvärdet för alla de brott som RC döms för finner hovrätten att detta enligt rådande praxis svarar mot två och ett halvt års fängelse.

Grunder

Vållande till annans död

Den 1 februari 1994 ändrades 3 kap. 7 och 8 §§ brottsbalken genom att berusning vid framförande av motorfordon infördes som ett kvalificerande rekvisit vid bedömningen av om ett vållandebrott skulle anses som grovt. Utöver den skärpta syn på dödsvållande i berusat tillstånd som kom till uttryck genom det nya rekvisitet höjdes samtidigt straffmaximum för vållande till annans död, grovt brott, från fyra år till sex år.

I förarbetena (prop. 1993/94:44 s. 48 f.) angavs bl. a. att det mot bakgrund av det stora antalet personer som varje år skadas svårt eller dör vid trafikolyckor där i vart fall en av förarna misstänks ha varit alkoholpåverkad framstår som angeläget att snarast markera det allvarliga i denna typ av vållandebrott. Vidare ansågs det otillfredsställande att det förelåg en lucka mellan straffmaximum för vållande till annans död (fyra år vid grovt brott) och straffminimum för dråp (sex år). Lagstiftaren ansåg nämligen att det finns situationer där skillnaden

mellan ett uppsåtligt och ett grovt oaktsamt dödande framstår som mycket liten. Som exempel på en sådan situation angavs de fall där den som i alkoholpåverkat tillstånd framför motorfordon gör sig skyldig till ett så utpräglat risktagande att det visar att han varit i det närmaste helt likgiltig inför effekterna av sitt handlande.

Den 1 juli 2001 ändrades 3 kap. 7 och 8 §§ brottsbalken på nytt genom att kriterierna för när vållandebrott skulle anses som grova gavs en mer generell utformning, dock utan någon ändring i sak i förhållande till 1994 års reform.

I rättsfallet NJA 2005 s. 674 fastställde Högsta domstolen ett fängelsestraff på ett år sex månader för vållande till annans död, grovt brott, i kombination med grovt rattfylleri. Personen i fråga hade med 2,17 promille alkohol i blodet kört på och vållat två personers död. Enligt Högsta domstolen förelåg det inte några försvärande omständigheter andra än dem som gjort att brottet skulle rubriceras som grovt och inte heller några förmildrande omständigheter. Högsta domstolen uttalade att det av hovrätten fastställda fängelsestraffet på ett år och sex månader fick anses innefatta en sådan i förhållande till tiden för 1994 års reform skärpt syn på brott av aktuellt slag som avsågs med brottet och fick anses motsvara brottets straffvärde.

Den 1 juli 2010 höjdes straffminimum för vållande till annans död, grovt brott, från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. I förarbetena till lagändringen (prop. 2009/10:147 s. 25) uttalades bl.a. följande.

Vid vållande till annans död, grovt brott, i kombination med grovt rattfylleri ligger straffnivån enligt praxis på fängelse i omkring ett år och sex månader eller något högre (jfr NJA 2005 s. 674, som avsåg grovt rattfylleri och vållande till två personers död). Vid vållandebrott i förening med ett trafikbrott som inte är grovt utmätts kortare strafftider, inte sällan under ett år. Detsamma gäller många gånger vid vållandebrott som saknar samband med annat brott. Ibland förekommer då icke frihetsberövande påföljder, ibland frihetsberövande påföljder. Vållande till annans död i samband med misshandelsbrott eller annat brott mot person medför i regel fängelsestraff som i de allvarligaste fallen närmast sig straffminimum för dråp, sex år, men som i andra fall stannat vid ett eller ett par år.

Enligt regeringens mening återspeglar denna straffnivå inte den skärpta synen på vållande till annans död, grovt brott. Nivån bör något närma sig straffnivån för dråp och anpassas till de föreslagna höjda straffnivåerna för de allvarliga våldsbrotten. Det finns alltså ett behov av en höjd straffnivå. Detta bör tillgodoses genom en straffskaleändring.

Min bedömning

I likhet med underinstanserna anser jag att RCs körning innefattat ett medvetet risktagande av allvarligt slag och att han genom sitt körsätt visat en uppenbar likgiltighet för andra människors liv och egendom som slutade med en olycka

av allra allvarligaste slag, MK:s död. Underinstanserna anser dock att det inte framkommit något som bevisar att RC under körningen varit i det närmaste helt likgiltig inför att något sådant skulle inträffa. Det innebär, enligt domstolarna, att det inte ska dömas ut ett fängelsestraff enligt den högre delen av straffskalan i detta fall. Jag delar inte domstolarnas gradering av RCs likgiltighet och vill peka på följande.

Efter att ha druckit alkohol i ett par dagar och även intagit narkotika sätter sig RC, med mycket hög alkoholkoncentration i blodet, i en bil som han inte hade lov att köra och utan giltigt körkort. Han framför bilen i en hastighet av åtminstone 80 km/tim på en 50-väg i ett tätbebyggt område vid 16-tiden där det förekommer andra trafikanter, både bilar och gångtrafikanter. Han kör igenom korsningen Järnvägsgatan-Östra Storgatan utan att iaktta väjningsplikten, ökar hastigheten, kör upp på trottoaren/cykelbanan med höger hjulpar och slutar sin framfärd med att köra på och vålla MK:s död.

Det kan tilläggas att en mötande bilist försökte göra RC uppmärksam på att det stod ett barn på gatan genom att blinka, tuta och vifta med sin ena arm ut genom en neddragen fönsterruta (se tingsrättens dom s. 11). Det kan vidare tilläggas att, enligt tingsrättens mening, har de yttre förutsättningarna för att RC skulle upptäcka MK långt innan han körde på henne och också att hinna stanna med mycket god marginal varit ”mycket goda” (se domen s. 12).

Jag menar att omständigheterna klart utvisar att RC gjort sig skyldig till ett utpräglat medvetet risktagande och således visat prov på en betydande grad av likgiltighet inför effekterna vid framförandet av sitt fordon. RCs handlande är så klandervärt och präglas av sådan grov oaktsamhet att straffvärdet väsentligt överstiger den av underinstanserna bestämda fängelsepåföljden på två och ett halvt år. Enligt min mening ligger straffvärdet i nivå med den högre straffskalan eller i vart fall klart överstigande tre års fängelse. Men även om det inte skulle anses styrkt att RC varit likgiltig, i den utsträckning som krävs för att straffvärdet ska anses ligga i nivå med den högre straffskalan, menar jag att straffvärdet överstiger det av hovrätten utdömda påföljden.

Det kan tilläggas att RC dömdes den 12 maj 2010 av Växjö tingsrätt för bl.a. två fall av grovt rattfylleri till fängelse i tre månader. Hovrätten förverkade den villkorligt medgivna friheten (en månad). Enligt min uppfattning har inte återfallet i brott beaktats i tillräcklig utsträckning genom det aktuella förverkandet. Återfallet i brott bör även beaktas vid straffmätningen.

Skälen för prövningstillstånd

Det saknas vägledande avgöranden från Högsta domstolen i fråga om straffvärdebedömning, efter lagändringen den 1 juli 2010, vid dödsolyckor där en

berusad bilförare vållat annans död. Det finns därför anledning för Högsta domstolen att pröva detta mål som inte innehåller några bevisfrågor och dessutom har vissa likheter med rättsfallet NJA 2005 s. 674 där Högsta domstolen prövade samma fråga utifrån då gällande straffskala.

Bevisuppgift

Jag ber att få återkomma med bevisuppgift för det fall Högsta domstolen skulle komma att meddela prövningstillstånd i målet.

Kerstin Skarp

Johan Lindmark

Kopia till:
Åklagarkammaren i Jönköping
UC Malmö